

Vega
verneområdestyre

Møteinnkalling

Utvalg: Vega verneområdestyre
Møtested: , Vega Havhotell
Dato: 12.12.2025
Tidspunkt: 11:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 36/25	Godkjenning av møteinnkalling		
ST 37/25	Riving og gjenoppføring av uthus i Lånan fuglefredningsområde		2025/8430
ST 38/25	Budsjettregulering 2025 - tiltaksmidler i verneområdene på Vega		2025/6503
ST 39/25	Tiltaksmidler 2026 for verneområdene på Vega		2024/8058
ST 40/25	Bestilling av ressurs fra Statens naturoppsyn for verneområdene på Vega i 2026		2024/8058
ST 41/25	Midler til drift av Vega verneområdestyre 2026		2024/8058
ST 42/25	Orientering om ansettelse av verneområdeforvalter i midlertidig stilling		2024/8058
ST 43/25	Orienteringssak - faglig vurdering av beitetrykk		2025/7174
ST 44/25	Eventuelt		

ST 36/25 Godkjenning av møteinnkalling

Arkivsaksnr: 2025/8430-2

Saksbehandler: Anja Hennie Halmøy
Fredriksen

Dato: 05.12.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Vega verneområdestyre	37/25	12.12.2025

Riving og gjenoppføring av uthus i Lånan fuglefredningsområde

Vedlegg:

- 1 Til uttalelse - VEGA - Vega verneområdestyre - riving og gjenoppbygging av uthus innenfor nyere tids kulturminner - Harry Jakobsen

Forvalters tilrådning

Vega verneområdestyre gir tillatelse til riving og gjenoppføring av uthus slik omsøkt. Vedtaket er fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 48.

Vilkår for dispensasjonen:

1. Riving og gjenoppføring av uthus må ikke skje i perioden 1. mai – 15. juli. Ha dialog med fuglevoktere om når tiltaket kan settes i gang sånn at du er sikker på at arbeidet ikke forstyrrer fugler i hekketiden.
2. Alle materialer fra rivning og rester av bygningsmateriale må ryddes og fjernes etter at arbeidet er utført.

Saksopplysninger

Det søkes om riving og gjenoppføring av uthus i Lånan fuglefredningsområde. Det nye uthuset skal settes opp på samme sted som det gamle uthuset. Utformingen til det nye uthuset vil endres noe sammenliknet med det gamle, men arealbeslaget vil være det samme, 21,44 kvm.

Tiltakshaver opplyser at det nye uthuset vil ha saltak med sorte takplater, og to lysplater mot nordvest. Per telefon er det opplyst at uthuset ikke har hatt kombinasjonsbruk som hus til ærfugler. Men langs ytterveggene har det vært kasser som ærfuglen har hatt reir i, men de har ikke vært i bruk av fuglene de siste par årene.

Når nytt uthus oppføres har tiltakshaver lyst til å gjøre plass til at ærfuglene kan få tilhold under uthuset.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

I verneforskriften § 5 som gjelder for Lånan, Flovær og Skjærvær fuglefredningsområder, er det listet opp ulike tiltak som kan gis unntak etter søknad. Riving og gjenoppføring av uthus er ikke listet opp som et av tiltakene, og det er heller ikke et bygg som settes opp primært i forbindelse med ærfuglrøkting. Tiltaket må derfor dispensasjonsbehandles etter naturmangfoldloven § 48.

Siden oppsett riving og gjenoppføring av uthus ikke er direkte hjemlet i verneforskriften, kan i stedet dispensasjonsmuligheten § 48 benyttes. Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Tiltaket må også vurderes etter prinsippene §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven.

Vurdering av saken

De store naturverdiene i Lånan fuglefredningsområde er godt kjent fra tidligere verneprosesser samt senere arbeid med skjøtselsplaner og andre kartlegginger av naturmangfoldet.

Vernområdeforvalter vurderer at riving og gjenoppføring av uthuset slike det er omsøkt ikke vil føre til ytterligere belastning på økosystemet. Det vil ikke legges beslag på større areal enn det som står der i dag.

Det er imidlertid viktig at rivnings- og bygningsarbeider skjer utenfor hekkesesongen slik at ærfugler og andre fugler i fuglefredningsområdet får ro i denne sårbare fasen. Dette må hensyntas, og det settes derfor vilkår for tillatelsen om at arbeidene ikke må skje i perioden 1. mai – 15. juli. Vi ber samtidig tiltakshaver om å ha dialog med fuglevoktere om når tiltaket settes i gang, for å være sikker på at arbeidene ikke skaper uro. Det settes også vilkår om opprydning av materialer etter at arbeidet er fullført for å unngå forsøpling av området.

Selv om bygget ikke primært settes opp som et bygg knyttet til ærfugldrif, så sees det på som svært positivt at tiltakshaver har tenkt å lage plass for ærfuglene under det nye uthuset.

Samlet sett vil ikke selve oppføringen av tiltaket vil ikke forstyrre fuglelivet på øya så lenge det oppføres utenfor hekkesesongen. Verneområdeforvaltningen bør ut fra dette gi dispensasjon etter naturmangfoldlovens § 48. Naturmangfoldlovens §§ 11 og 12 er ikke relevante i denne saken og er derfor ikke vurdert.

NORDLAND FYLKESKOMMUNE

Postboks 1485 Fylkeshuset
8048 BODØ

Deres ref

Vår ref
2024/450-6

Saksbehandler
Bent Rune Reitan

Dato
31.10.2025

Sak på høring - 1815/101/4 - Riving og gjenoppbygging av uthus innenfor nyere tids kulturminner i Lånan

Vega kommune har mottatt en søknad om riving og gjenoppbygging av uthus på eiendommen gnr/bnr 101/4 i Lånan. Tiltaket kommer innenfor områdeavgrensning for nyere tids kulturminner på Sør-Helgeland og Lånan, Flovær og Skjærvær fuglefredningsområde.

Saken sendes på høring til Nordland fylkeskommune som kulturminnemyndighet
Saken sendes til Vega verneområdestyre for uttalelse/behandling

Saksopplysninger

Byggested: Lånan – gnr/bnr 101/4
Tiltakshaver/søker: Harry Jakobsen, 8860 Tjøtta
Grunneier: Anders Petter Johnsen, 8984 Vega

Bilde: Utklipp fra gårdskart. Aktuell bygning innringet

Sakens bakgrunn

Tiltaket gjelder riving og gjenoppføring av uthus. Søker har vurdert at bygningen er i så dårlig forfatning at det ikke lenger er hensiktsmessig å restaurere. Det er opplyst at nytt uthus vil få samme størrelse som det gamle, 21,44 m².

Søknaden

Har tidligere søkt om å få restaurere uthus på 101/4/2 i Lånan. Det viser seg å være i så dårlig forfatning at det beste er å bygge nytt.
Dagens uthus består av utedo (1,755m²), tørkesjå m/skråtak (6,975m²) og sjåen (12,71m²), tilsammen 21,44m².
Dette har ikke egen tomt, men jeg har tinglyst rett til plassering. Grunneier har ingen innvendinger ang. utseende, "bare det ikke blir større". Planlegger derfor å bygge 3,2x6,7 m, ettroms bygg med saltak.
På veggene blir det stående 6" DR rettkant slik som bolighuset er renover med. Taket vil få TP20 takplater, sort farge med to lysplater mot nordvest.
Liggende vindu 12x6 mot nordøst.
Uthuset vil bli plassert på samme sted som nåværende.

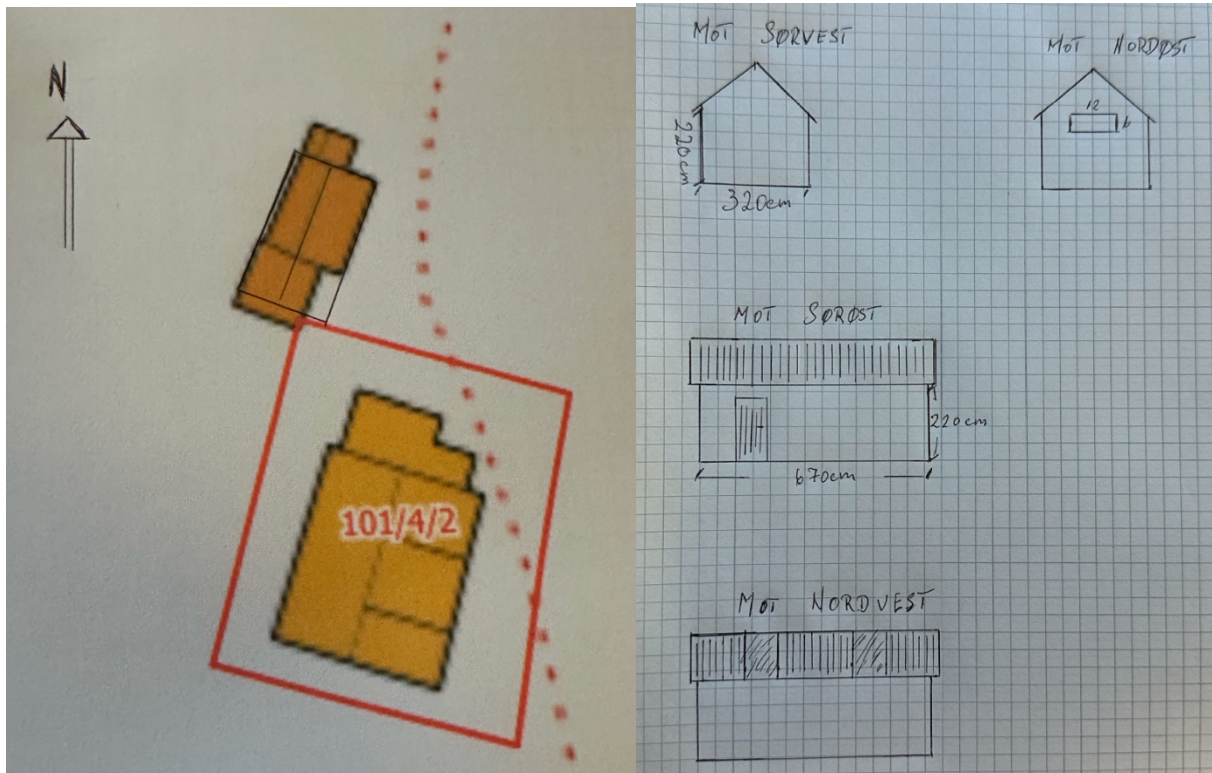
MVH. Harry Jakobsen

Bilder av uthuset som skal rives:

Tegning og situasjonsplan, nytt uthus

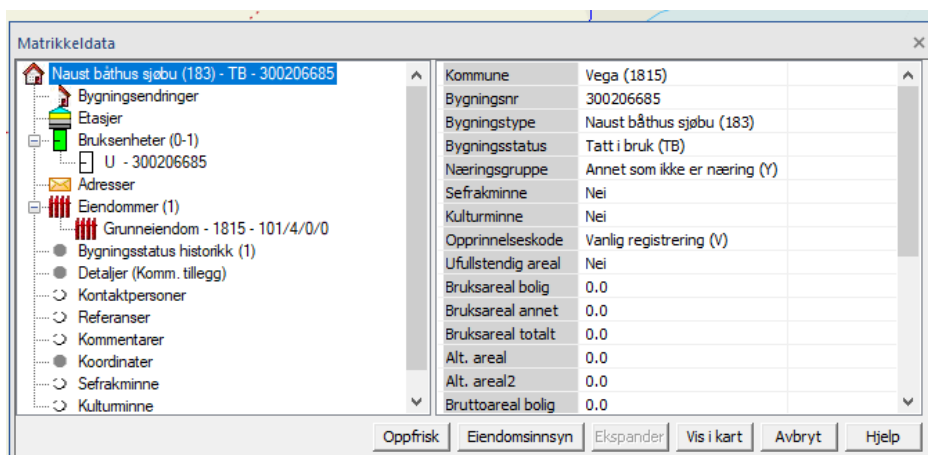
Nabovarsler/eiendomsforhold

Tiltakshaver eier ikke eiendommen som uthuset står på. Tiltakshavers fritidsbolig ligger for øvrig på egen festetomt – 101/4/2.

Tiltakshaver har i søknaden lagt ved korrespondanse med grunneier og kopi av festeavtale der det fremkommer at fester gis rett til å ha sin fritidseiendom på 101/4. Fritidseiendommen består ifølge avtalen av våningshus, uthus, brygge, kai og brønn. Festeavtalen sier ingenting om riving og gjenoppbygging. Kommunen utgår at de privatrettslige forhold er avklart.

Bygningsstatus

Bygningen er i matrikkelen registrert som naust, båthus, sjøbu. Kommunen finner ingen særskilt status som vern, sefrak e.l på bygningen.

Planstatus

Kommuneplan 2010 – 2020, LNF (Verdensarvområdet i Vegaøyene).

§ 3 LANDBRUKS-, NATUR- OG FRILUFTSOMRÅDER (LNF).

§ 3.1 LNF – Landbruks, natur- og friluftsområder.

Arealbrukskategorien gjelder generelt for områder avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområder. I plankartet er det avsatt følgende forskjellige kategorier LNF - områder: LNF (med LNF - F, LNF Verdensarvområde, og LNF Buffersonen) og BEF (LNF område med spredt bebyggelse), avhengig av interesser.

§ 3.1.1

a) Innenfor **LNF** tillates normalt ikke spredt bolig-, ervervs- eller fritidsbebyggelse med tilhørende anlegg, eller fradeling til slike formål, med unntak av bygninger og/eller anlegg tilknyttet stedbunden næring.

Retningslinje:

Veilederen for Landbruk pluss nyttes for å avklare om tiltaket kommer inn under stedbunden næring eller ikke.

A: LNF – F viktige frilufts- og/eller naturområder

LNF – F er områder der det i hovedsak er vesentlige frilufts- og naturverdier. Områdene med særlig viktige friluftsområder omfatter i hovedsak Vegafjella samt Trollhaugen/ Stormonshaugen (Tyskerhåjen på Ylvingen) og vises i plankartet som LNF - F.

Innenfor LNF - F tillates ikke spredt bolig-, ervervs- eller fritidsbebyggelse med tilhørende anlegg, eller fradeling til slike formål, med unntak av bygninger og/eller anlegg tilknyttet stedbunden næring og tiltak for tilrettelegging av friluftsliv for allmennheten.

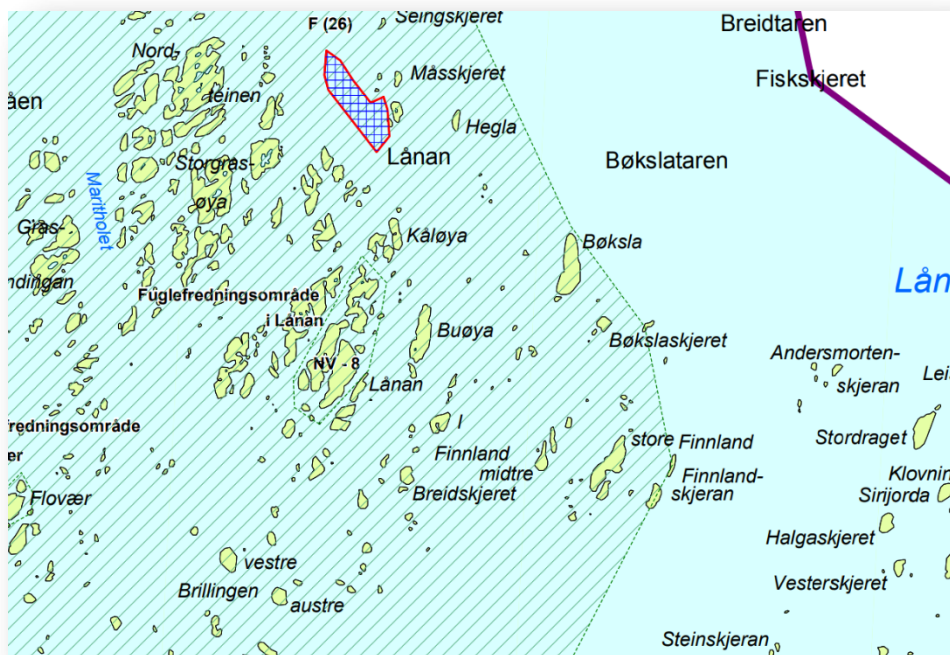
B: LNF (Verdensarvområdet i Vegaøyene) område med særlig viktige natur- og kulturlandskapsverdier.

Viktige kulturlandskapsverdier inneholder en sammenhengende tradisjon med bebyggelse, bosetting og spor etter menneskelig aktivitet, beite og slåtteland med biologisk mangfold

verdier, egg- og dunvær / fiskevær mv – gjelder spesielt øyene innenfor Vegaøyene verdensarvområde.

Ved søknad om tiltak innenfor Vegaøyene Verdensarvområde gjelder § 8.

For Vegaøyan verdensarvområde tillates utvidelse av eksisterende fritidsbebyggelse til maks BYA = 70 m². Maks utnyttelsesgrad for helårs boliger i Vegaøyan verdensarvområde tillates med inntil % -BYA=25, jf § 8.

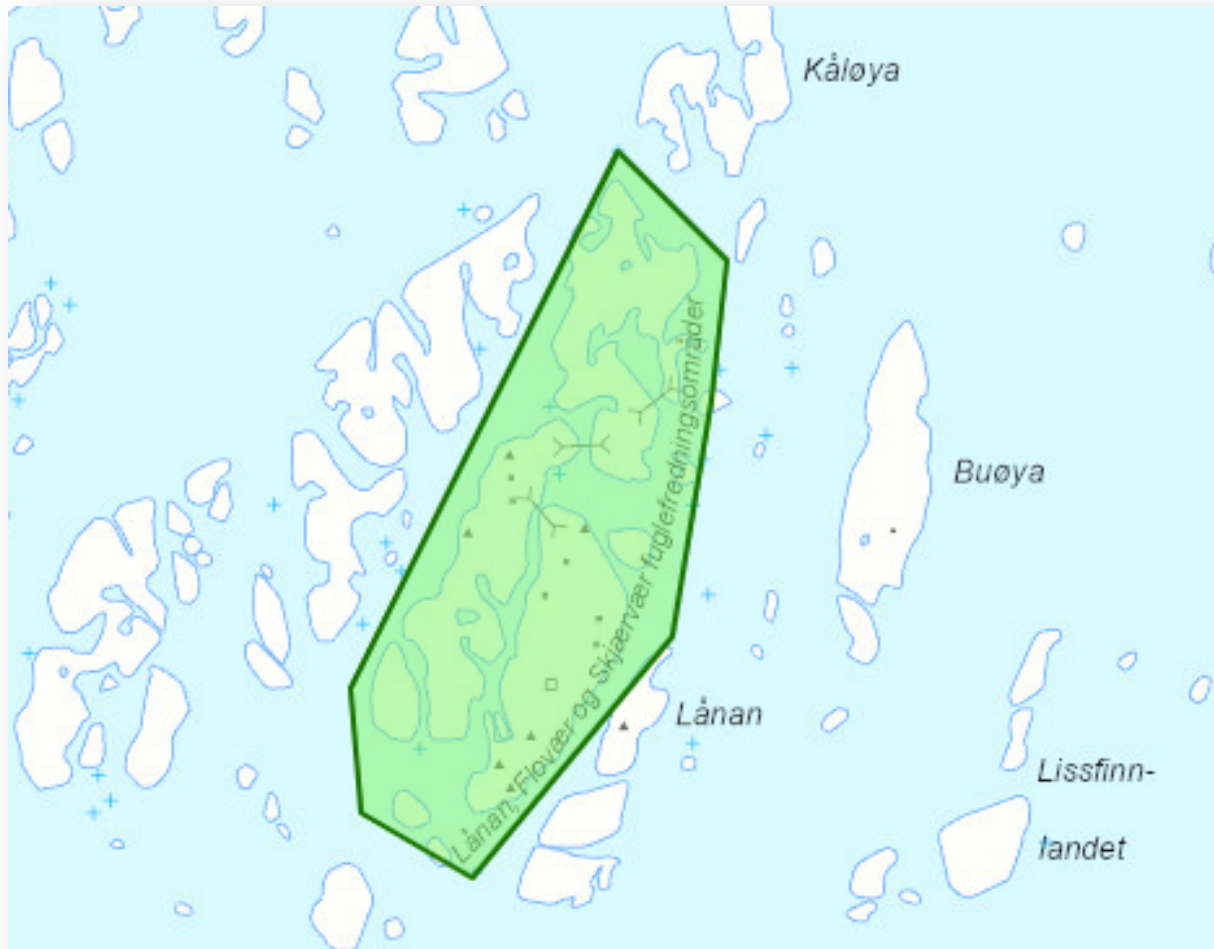
Nyere tids kulturminner på Sør-Helgeland

109 Lånan

Nyere tids kulturminner. Kulturmiljøet på Lånan består av eldre og nyere gårdsbebyggelse. Bygningstiljøet er svært karakteristisk med e-hus, brygge, uthus, fjøs og flere bolighus. Husenes eksakte alder er ikke kjent, men Lånan skal ha vært befolket allerede rundt midten av 1600-tallet. I 1865 hadde øya 31 beboere, og i 1952 bodde det 37 mennesker på øya. I 1944 var Lånan landingssted for våpen som ble smuglet inn til landet av norske kommandosoldater. Våpnene ble fraktet fra Lånan videre inn til Børja i Velfjorden. Befolkningen på Lånan ble evakuert til England i siste halvdel av 1944. Lånan ble fraflyttet i 1980, men hver vår bor det folk her i forbindelse med ærfugldrifta.

Lånan, Flovær og Skjærvær fuglefredningsområde

§ 3. Vernebestemmelser

For fuglefredningsområdene gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjon som er viktig for fuglenes livsmiljø er fredet mot enhver skade og ødeleggelse.
2. Fugler, herunder deres reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder og katter må ikke slippes løs i verneområdet i perioden 15. april til 31. juli. Utsetting av vilt er ikke tillatt. For øvrig gjelder viltlovens bestemmelser og forskrifter.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de natur- og/eller kulturgitte produksjonsforhold eller forringe fuglenes livsmiljø, som f.eks. drenering og annen form for tørrlegging, oppføring av nye bygninger, uttak eller oppfylling av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall og framføring av jordkabler og luftledninger. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen er ikke uttømmende.
4. Bruk av modellbåter, modellfly, vannskuter og surfebrett samt camping, teltslagning og oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.
5. Motorferdsel til lands er forbudt. Start og landing med luftfartøy og lavtflyging under 300 m er forbudt.

0 Endret ved [forskrift 4 jan 2008 nr. 269](#).

Kommunens foreløpige vurderinger

Tiltaket skal utføres i et LNF-område der det gjelder et generelt bygge- og delingsforbud. Det vurderes at riving og gjenoppbygging på samme sted med samme størrelse ikke krever en søknad om dispensasjon.

Tiltaket vurderes for øvrig å være søknadspliktig etter plan- og bygningsloven da dette også berører andre myndigheters saksområde. Kommunen avventer med å fatte endelig vedtak i byggesaken til det foreligger tilbakemelding fra Nordland fylkeskommune og Vega verneområdestyre.

Vi ber om tilbakemelding innen 4 uker.

Med hilsen

Bent Rune Reitan

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I NORDLAND VEGA VERNEOMRÅDESTYRE

Moloveien 10

Vedlegg

1	Dialog med grunneier
2	Leiekontrakt
3	Tillegg til festeavtale
4	Redegjørelse

Arkivsaksnr: 2025/6503-3

Saksbehandler: Anja Hennie Halmøy
Fredriksen

Dato: 06.12.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Vega verneområdestyre	38/25	12.12.2025

Budsjettregulering 2025 - tiltaksmidler i verneområdene på Vega

Det er fortsatt noen utgifter som ikke er blitt fakturert både til tiltak i verneområdene og til grunnstøtte. Budsjettet er derfor et estimert budsjett 2025.

Forvalters tilrådning

Viser til tabell med budsjett for fordeling av tiltaksmidler for 2025, nytt budsjett ble vedtatt i forrige styremøte 6. oktober 2025. Det er igjen behov for å gjøre en budsjettregulering for å få brukt opp restmidler. Restmidler på 84 000 foreslås brukt på følgende:

Utstyr som trengs i forbindelse med dugnader som vi inviterer skoleklasser til, eller til brenning av kystlynghei: hansker, sakser, blåselampe og annet forbruksmateriell	9 000 kr
Pågående minkprosjekt	50 000 kr
Ekstraavgifter til produksjon av plakater	25 000 kr
SUM	84 000 kr

Budsjettregulering for tiltakene i verneområdene for 2025:

	Tiltak	Nytt budsjett 6.10	Estimert forbruk 2.12	Rest	Nytt budsjett 12.12
1	Fjerne ettervekst i Kjellerhaugvatnet NR	200 000	150 000	50 000	150 000
2	Beiting Holandsosen NR	20 000	20 000		20 000
3	Beiting Hysvær/Søla LVO	0	0		
4	Beiting Kjellerhaugvatnet NR	0	0		
5	Slått i Lånan FFO	70 000	50 000	20 000	50 000
6	Slått i Skjærvær FFO	70 000	47 000	23 000	47 000
7	Skjøtsel i Flovær FFO	30 000	7 000	23 000	7000
8	Slått i Muddvær FFO	30 000	72 000	-42 000	72 000
	Vedlikehold av beitegjerd				
9	Kjellerhaugvatnet NR og Holandsosen	6000	6 000		6 000
10	Fjerne spredt sitkagran	5000	0	5000	
11	Hogst av sitkagran av skogbrukselever	0	0		
12	Bekjempelse av predator (minkfeller)	30 000	30 000		30 000
13	Bekjempelse av veitistel i Hysvær	10 000	10 000		10 000
14	Lyngsviing i Holandsosen NR	15000	22 000	-7000	22 000
15	Informasjon ved fuglekikkerhus	5000	5000		
16	Bygging av lundebru i Floværet	0	0		
17	Sikring for husdyr ved gapahuk	20 000	20 000		20 000
18	Informasjon og annonsering	10 000	0	10 000	
19	Uforutsette utgifter	10 000	7000	3000	7000
20	Gjenoppføring av sauegjerd i Hysværet	13 500	13 500		13 500
21	Maskinell skjøtsel Kjellerhaugvatnet	80 000	80 000		80 000
22	Maskinell skjøtsel Holandsosen	80 000	80 000		80 000
23	Innkjøp av slåtteutstyr	25 500	26 500	-1 000	26 500
24	Faglig vurdering i Holandsosen og kjellerhaugvatnet	20 000	20 000		20 000
25	Fjerning av veitistel i Hysvær	30 000	30 000		30 000
26	Innkjøp av utstyr og saker				9 000
27	Ekstra kostnad plakater				30 000

28	Minkprosjekt				50 000
	Sum	780 000	696 000	84 000	780 000

Vurdering

I 2025 har vi hatt stort underforbruk på midler som skulle gått til beiting da stort sett alt ble dekket av LUF- midler i år. Videre ble det også et større underforbruk på midler som skulle gått til slått. Det skyldes i hovedsak at mange ikke har kapasitet til å få slått arealene i øyene. Noen ønsker hjelp med å få til dette.

Annet underforbruk på andre poster skyldes at det ikke ble tid til gjennomføring av tiltaket eller at det likevel ikke passet å gjennomføre det. Skogbrukselevne fra Mosjøen ønsker for eksempel å bryne seg på å sage større skog men da må det tiltaket gjøres over nyttår når de har fått mer erfaring med motorsag. Så det tiltaket blir flyttet til 2026.

Underforbruk og overforbruk på de ulike posten vil gjennomgås mer i detalj på styremøtet for de ulike tiltakene.

I denne budsjettreguleringssaken foreslås det at de siste restmidlene går til innkjøp av utstyr som vi har behov for å låne ut når vi inviterer til dugnad. Mye av det vi har av hansker er ødelagt også kastes. Det er også behov for sakser og annet forbruksmateriell.

I år blir arbeidet med de nye verneområdeplakatene slutført, men det kan medføre en ekstrakostnad til trykking siden kontrakt ble inngått på grunn av økte råvarepriser. Videre holder vi på med å få laget varsomhetsplakater til Kjellerhaugvatnet med oppfordring om å ta med seg søppel og å anmode om å ikke gjøre opp bål. Forvalter foreslår at det settes av ytterligere 25 000 til produksjon av plakatmateriell.

De resterende 50 000 av tiltaksmidlene foreslås omdisponert til minkprosjektet som vil trenge midler også til neste år. Midlene må overføres til Vegajakt sånn at de kan disponere de for innkjøp av materiell og kostnader med innleie av jegere og for røkting av feller.

Budsjettet vil endre seg fra møteinnkallingen blir sendt ut til møtet holdes. Det vil da være det oppdaterte budsjettet som presenteres

Arkivsaksnr: 2024/8058-6

Saksbehandler: Anja Hennie Halmøy Fredriksen

Dato: 05.12.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Vega verneområdestyre	39/25	12.12.2025

Tiltaksmidler 2026 - for verneområdene på Vega

Vedlegg:

- 1 Føringar for forvaltningsmyndighetene for verneområder - tiltaksmidler, restaureringsmidler og SNO-ressurser for 2026.pdf
- 2 Strategi for bruk av tiltaksmidler i verneområder 2026-2030.pdf

Forvalters tilrådning

Vega verneområdestyre vedtar fremlagte forslag til neste års budsjett til tiltak i verneområdene på Vega, jfr. tabell under. Vega verneområdestyre gjør en endelig sluttprioritering i 2025 når tildelingen fra miljødirektoratet er gjort.

Bakgrunn og vurdering

Vega verneområdestyre har mottatt brev fra Miljødirektoratet om hvilke føringar som gjelder for søknad om tiltaksmidler, restaureringsmidler og SNO-ressurser for 2026, se vedlegg. Føringene legges til grunn når vi søker om midler for 2026. Fristen er 9. januar.

Vi har også mottatt ny strategi for bruk av midler til tiltak i verneområdene som gjelder i perioden 2026 – 2030. Strategien sier blant annet noe om hvordan vi skal prioritere tiltakene. For eksempel skal tiltak som direkte motvirker trusler mot verneverdien prioriteres høyest.

Vi har satt på et forslag i tabellen under som vi ønsker å søke om tilskudd til. Tiltakene står i prioritert rekkefølge i henhold til nevnte strategi.

Budsjett for tiltak i verneområdene på Vega 2025:

	Budsjett for tiltak i verneområdene på Vega 2025:	Søknad nr
1	Bekjempelse av predator – mink	30 000
2	Fjerne ettervekst og einer i Kjellerhaugvatnet NR og Holandsosen NR	400 000
3	Kartlegging av sitka i randsonene til reservatene	100 000
4	Bekjempelse av veitistel i Hysvær	200 000
5	Bekjempelse av veitistel i Kjellerhaugvatnet	50 000
6	Beiting i Holandsossen NR	80 000
7	Beiting i Hysvær/Søla LVO	30 000
8	Beiting Kjellerhaugvatnet NR	60 000
9	Slått i Lånan FFO	70 000
10	Slått i Skjærvær FFO	70 000
11	Skjøtsel i Flovær FFO	30 000
12	Slått i Muddvær FFO	70 000
13	Vedlikehold av beitegjerd Kjellerhaugvatnet NR og Holandsosen	50 000
14	Fjerne spredt sitkagran	5000
15	Hogst av sitkagran av skogbrukselever	70 000
16	Lyngsviing i Holandsosen NR	5000
17	Informasjon ved fuglekikkehus	5000
18	Gjenoppbygging av lunder i Floværet FFO	20 000
19	Informasjon og annonsering	10 000
20	Uforutsette utgifter	10 000
	SUM	1 365 000

Av større prosjekter som videreføres til neste år er blant annet minkprosjektet som vil kreve en del ressurser til neste år, og årene framover. Vi har et godt samarbeid med SNO, Vegajakt og Vega kommune i dette prosjektet. Tiltaket er forankret blant annet i Handlingsplan for mink.

Det vil også søkes om restaureringsmidler for uttak av ettervekst av sitka for Kjellerhaugvatnet og Holandsosen naturreservat. Det er fortsatt behov for å rydde ettervekst i hogstfeltene, og det haster å få tatt ut enkeltstående siktatrær i reservatene som står utenfor hogstfeltene. Oppslag av disse trærne er et resultat av frøspredning. Det er viktig å få disse tatt ut før de begynner å sette kongler. Tiltaket er forankret i gjeldene skjøtselsplaner.

Videre er det ønskelig å få kartlagt hvor stor en eventuell buffersone burde være rundt reservatene med tanke på frøspredning fra sitka inn i verneområdene. Vi ønsker å få kartlagt hvilke metoder som bør brukes rundt de ulike feltene for å ta ut tømmeret. Dialog med grunneiere vi være svært viktig i denne prosessen. Buffersone rundt reservatene er foreslått i de nye forvaltningsplanene.

I 2025 har vi blitt oppmerksomme på at utbredelsen av problemarten veitistel er svært stor både i Hysværet og i Kjellerhaugvatnet. Grunneierne i Hysværet har gjort en stor

innsats over flere år, men har nå signalisert at de ønsker hjelp med bekjempelsen. I Kjellerhaugvatnet har det ikke blitt gjort en systematisk bekjempelse, men omfanget og utbredelsen er stor også der. Vi ønsker å søke om midler for bekjempelse av veitistel med forankring i gjeldene skjøtselsplan for Hysværet, samt fagrapport fra NLR etter befaring i Kjellerhaugvatnet 2025.

De andre tiltakene det søkes om midler til det er årlige skjøtselsarbeidet i reservatene, som slått og beiting, og andre tiltak som er med i det årlige budsjettet. Forvalter går gjennom alle forslag til tiltak og forklarer nærmere om bakgrunnen i styremøtet.

Alle Statsforvaltere
Alle nasjonalpark – og verneområdestyrer

Trondheim, 27.10.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/15345

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Føringer for forvaltningsmyndighetene for verneområder - tiltaksmidler, restaureringsmidler og SNO-ressurser for 2026

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal som vanlig benyttes for å melde inn behov for midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering. Søknadssenteret åpner for innmelding over kap. 1420 post 31 den 15. november, og frist for innmelding er 9. januar 2026. Innmelding av behov for SNO-ressurs skal bygge på planleggingsmøter mellom forvaltningsmyndighet for verneområdene og SNO lokalt.

1. Post 1420.31 – Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering

Nytt – Tiltak for villrein er innlemmet i budsjettposten

I forslag til statsbudsjett for budsjettåret 2026, som ble lagt fram den 15. oktober, er tiltak for villrein inkludert i kap. 1420 post 31. Miljødirektoratet arbeider med tilrettelegging av dette og vil komme tilbake med informasjon om denne delen av budsjettposten når slik informasjon er klar.

Nytt – revidert strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder er nå revidert og skal gjelde i fem år (2026-2030). Strategien gir føringer for bruken av tiltaksmidlene og for prioriteringer mellom ulike tiltak. Vi har ikke gjort store endringer i strategien, men vi oppfordrer til å lese den før dere melder inn behov for tiltaksmidler, se vedlegg 1.

Miljødirektoratet gjennomførte i høst en evaluering av prøveordningene med 1) rammetildeling med bakgrunn i innmeldte behov for midler til tiltak i ESS og 2) tidlig tildeling av tiltaksmidler i tildelingsbrevet til Statsforvalteren før jul.

Statsforvalterne gir i evalueringen bred støtte til ordningen med tildeling av en samlet pott for tiltaksmidler. Dette oppleves som en betydelig forbedring som gir økt fleksibilitet, mindre byråkrati og bedre økonomistyring. Flere peker på at det gir bedre balanse mellom tiltak og styrker

gjennomføringsevnen. To av embetene opplever liten endring, men anerkjenner at ordningen gir forbedringer og potensial for ressursbesparelse.

Når det gjelder tidlig tildeling av tiltaksmidlene, er vurderingene fra embetene delte. Flere Statsforvaltere ser klare fordeler, særlig for tiltak som krever oppstart vinter/tidlig vår, og fremhever økt forutsigbarhet og planleggingsmuligheter. Samtidig opplever noen at endringen har liten praktisk betydning og at eksisterende rutiner fungerer godt. To av embetene opplevde dette som dobbeltarbeid.

På bakgrunn av evalueringen, vil vi videreføre ordningen med at Statsforvalteren får en rammetildeling med mulighet til å disponere midlene mellom innmeldte tiltak som er innenfor postformålet til kap. 1420 post 31 i statsbudsjettet og er i tråd med strategien for bruk av midler til tiltak i verneområder. Det vil dermed bli lik prosedyre for Statsforvalteren som for nasjonalpark- og verneområdestyrene. Vi vil på bakgrunn av evalueringen *ikke* videreføre prøveordningen med tidlig tildeling av tiltaksmidler før jul. Det vil imidlertid fortsatt være mulig å melde inn behov for forhåndsgodkjenning av tiltak som krever tidlig avklaring.

Vi jobber for at både innmelding av behov for midler til tiltak og rapportering i fremtiden skal skje i Naturoppdrag, noe som vil forenkle denne prosessen.

Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede innmeldingen. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal enten inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren, eller til egne samtaler/møter i forkant av planleggingsmøtene.

De miljørettslige prinsippene

De miljørettslige prinsippene (§§ 8 til 12) i naturmangfoldlovens kapittel II skal legges til grunn ved myndighetsutøvelse som berører naturmangfold. For at det skal komme frem tydeligere hvilke vurderinger som er gjort forut for søknader om midler til tiltak, skal forvaltningsmyndighetene synliggjøre vurderingene av miljørettsprinsippene ved innmelding av behov for midler til tiltak som kan berøre naturmangfold. Når en beslutning har utelukkende positiv effekt for naturmangfold, er det ikke nødvendig å bruke prinsippene. Vi ber om at det gis en kort oppsummering av vurderingen i merknadsfeltet ved utfylling av skjema i elektronisk søknadssenter og at eventuell utfyllende beskrivelse av vurderingene legges ved som vedlegg til tiltaket. Vurderingen etter prinsippene skal være forholdsmessig til tiltakets omfang og påvirkning på naturmangfoldet. I henhold til KLD sin veileder om naturmangfoldloven kapittel II, er det ikke nødvendig å henvise til hvert enkelt prinsipp, men vi ønsker at det kommer frem hvilke vurderinger som er gjort. Veilederen ligger på regjeringens nettsider [her](#) og Miljødirektoratets veiledning om miljørettsprinsippene finnes [her](#).

Naturrestaurering

Posten kan benyttes til å restaurere forringet natur, både innenfor og utenfor verneområdene. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Statsforvalteren i Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Det kan meldes inn behov for midler fra post 1420.21 til styrket kapasitet hos Statsforvalterne knyttet til oppgaver på naturrestaurering. Vi gjør oppmerksom på at midlene til å styrke kapasiteten er begrenset.

Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder som er av et visst omfang, meldes inn i skjemaet for *Naturrestaurering* i ESS. Hvis tiltaket har mer karakter av løpende skjøtsel, meldes det inn i skjemaet for *Tiltak i verneområder*.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes eller bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* (2026-2030) til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Det kan meldes inn behov for tiltak i alle typer av verneområder, inkl. marine verneområder og verneområder i sjø.

Alle tiltak i verneområder skal prioriteres i tråd med Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026-2030) og skal i utgangspunktet være forankret i godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller tilsvarende plan for arbeidet. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadsskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Pågående skjøtselstiltak

Statsforvalteren kan for 2026 søke om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak. Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkeroser og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Tiltak i områder der SNO skal være økonomisk ansvarlig, må meldes inn som enkelttiltak i ESS og ikke som del av en ramme som også statsforvalteren skal benytte seg av. Vi ber om at dere skriver inn hvilket eller hvilke verneområder det søkes om tiltak i.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til [merkevaren Norges nasjonalparker](#) og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til informasjonstiltak rettes til merkevare@miljodir.no.

Statsforvalteren kan for 2026 melde inn behov for en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak. Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag til informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger. Antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt finner du her:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/verneomrader/retningslinjer-for-bruk-av-verneskilt_mdir_mai_2021.pdf

Skiltmateriell kan bestilles hos Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>.

Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*.

2. Innmelding av andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn behov for driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren". Midler til driftsoppgaver i verneområdene kan *ikke* dekkes over post 1420.31, men kan omsøkes under post 1420.21.

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. I løpet av 2026 vil FPNV fases ut, og forvaltningsplaner skal etter det utarbeides i Naturoppdrag. Sannsynligvis vil denne overgangen skje rundt sommeren. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS, i skjemaet *Behovsinnmelding statsforvalteren*.

Vi trenger å vite hva som er effekten av tiltak som settes inn, og vi oppfordrer derfor forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i Naturoppdrag.

Ferdsestallere

Vi har frem til nå hatt et opplegg for ferdsestallere eid av Miljødirektoratet, som fordeles til forvaltningsmyndighetene basert på behovsinnmelding i ESS. SNO lokalt har bistått med oppsetting og drift, samt ajourføring av databasen. Antallet ferdsestallere som fortsatt fungerer er nå så få at de gjenværende tellerne vil bli fordelt internt i regionene etter vurderinger gjort på planleggingsmøtene.

Det blir ikke mulig å melde inn behov for direktoratets ferdselstellere i ESS.

3. Planlegging av verneområdearbeidet

Det er viktig å sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av oppdrag og oppfølging av bevaringsmål som SNO har ansvar for. Forvaltningsmyndigheten og naturoppsynet skal bruke Naturoppdrag, både i planlegging og gjennomføring av oppdrag i verneområdene. Forvaltningsmyndighetene har hovedansvar for behov og oppdrag, mens SNO bruker observasjon, med eller uten krav til oppfølging, samt installasjon for å registrere det som oppdages/registreres i felt. Forvaltningsmyndigheten må deretter vurdere om det skal genereres behov eller oppdrag utfra SNO sine innlagte observasjoner og installasjoner. De årlige planleggingsmøtene skal omhandle verneområdearbeidet og være en arena for samhandling om utfordringer og prioriteringer kommende år.

SNO er selv ansvarlig for å planlegge og prioritere og er økonomisk ansvarlig ved gjennomføring av egne tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er likevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Det jobbes med å få på plass en egen funksjon i Naturoppdrag, hvor forvaltningsmyndigheten i samråd med SNO må legge inn ønsket tilsynsfrekvens for alle verneområder. I dag har mange embeter en egen plan for dette, og inntil den nye funksjonen i Naturoppdrag blir tilgjengelig, må denne planen brukes. Ordinært tilsyn i verneområdene skal ikke legges som oppdrag i Naturoppdrag.

Oppdrag knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de eventuelt legges inn som oppdrag til SNO.

Tabelloversikt over viktige frister og gjøremål.

Hva skal gjøres?	Hvem gjør det?	Når skal det gjøres?	Kommentar.
Dokumenter alle oppdrag utført inneværende år i Naturoppdrag	Utfører	Senest en uke før planleggingsmøtet	Om <i>Utfører</i> ikke har tilgang til Naturoppdrag skal <i>Ansvarlig</i> dokumentere oppdraget
Formøter	Forvaltningsmyndighet og lokalt SNO	Senest en uke før planleggingsmøtet	Gjennomgang av gjennomførte og kommende oppdrag. Forvaltningsmyndighet arrangerer
Opprett forslag til kommende års oppdrag i Naturoppdrag	Forvaltningsmyndighet	Senest en uke før planleggingsmøtet	
Planleggingsmøter	Forvaltningsmyndighet og lokalt SNO	15. november - 15. desember	Forvaltningsmyndighet arrangerer

Siste frist for å avvise oppdrag i Naturoppdrag	Lokalt SNO	31. desember	Avviste oppdrag skal ha " <i>Ingen utfører</i> ". Godtatte oppdrag skal ha riktig <i>Utfører</i>
--	------------	--------------	--

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klart for innmeldinger i skjemaene *Midler til tiltak i verneområder* og *Midler til naturrestaurering* fra og med 15. november 2025. Informasjon om innmelding av behov for midler til tiltak for villrein, vil bli gitt av Miljødirektoratet på et senere tidspunkt.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Det ligger to ulike skjemaer i ESS for innmelding av behov for midler til tiltak på post 1420.31 – ett for *Midler til tiltak i verneområder* og ett for *Midler til naturrestaurering*. Alle tiltak skal kostnadsberegnes og legges inn i det skjemaet som passer best.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Ethvert tiltak som meldes inn skal kun ha én økonomisk ansvarlig.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2026. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger senere på året, meldes behov inn på e-post til:

Vibeke Husby vibeke.husby@miljodir.no for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet

Ingrid Moe Dahl ingrid.moe.dahl@miljodir.no for verneområder forvaltet av verneområdestyrer.

Frist for forvaltningsmyndigheten for å melde inn behov for midler i [Elektronisk søknadssenter](#) og behov for SNO-ressurs (som utfører) i [Naturoppdrag](#), er **9. januar 2026**.

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2026, økonomirapportering pr 1. november og endelig årsrapport pr. 31. des. 2026. Samtidig med endelig årsrapportering skal det også rapporteres i ESS på enkelttiltak finansiert over post 1420.31. Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Hilsen
Miljødirektoratet

Ivar Myklebust

avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør
Statens naturoppsyn

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1. Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026-2030)

Kopi til:

Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026-2030)

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Målet med forvaltningen av verneområder er å redusere trusler mot verneverdiene slik at verneformålet ivaretas. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, eller forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor høyt til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder ta ekstra hensyn til effekter av klimaendringene i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I forslaget til statsbudsjett for 2026 (Prop.1S (2025-2026)) står følgende:

Midlene til verneområder og nærområder til verneområdene går til skjøtels- og tilretteleggingstiltak og andre tiltak som er nødvendige for å ta vare på verneverdiene, til informasjonstiltak og til utredninger som er nødvendige før tiltak. Skjøtselstiltak blir utført for å bedre naturtilstanden og for å sikre at viktige naturtyper og arter ikke går tapt. Tilretteleggingstiltak omfatter blant annet opparbeidelse av stier, klopping og merking for å bedre tilgjengeligheten i verneområdene og samtidig styre ferdsele i og rundt sårbar natur. Informasjonstiltak i alle typer av verneområder blir utarbeidet i tråd med merkevaren for Norges nasjonalparker. Alle tiltak i verneområder skal prioriteres i tråd med Miljødirektoratets Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026–2030) og skal i utgangspunktet være forankret i godkjent forvaltningsplan, skjøtelsplan, besøksstrategi eller tilsvarende plan for arbeidet.

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men kan omsøkes over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

Tiltak skal i utgangspunktet være forankret i en godkjent forvaltningsplan, skjøtselsplan eller besøksstrategi.

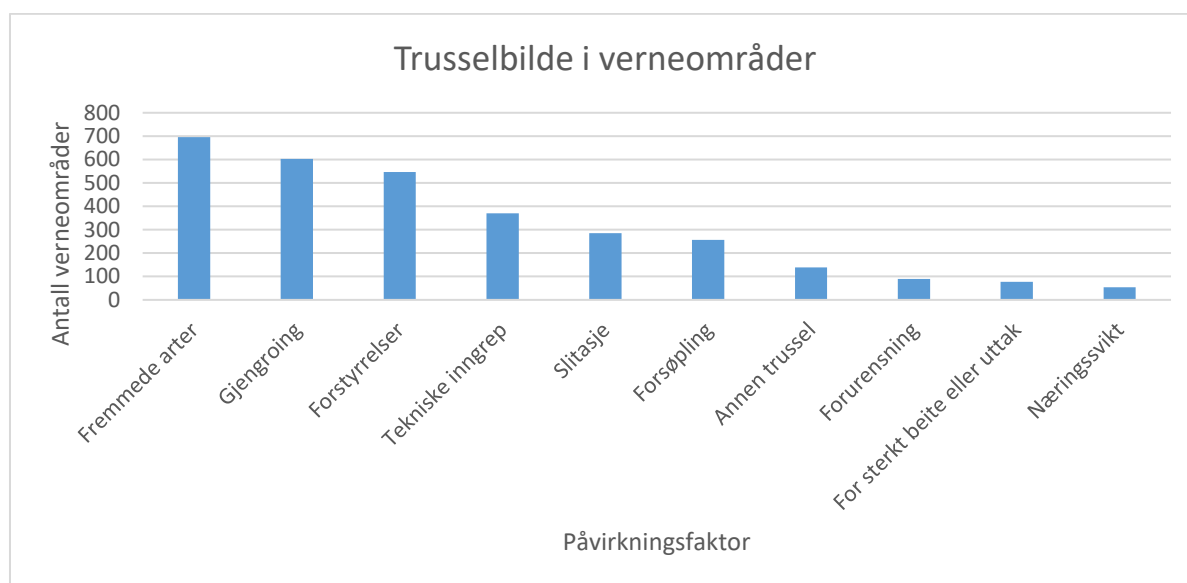
I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

For større installasjoner/tilretteleggingstiltak er det krav om samfinansiering og avtale om vedlikehold/drift. Se mer informasjon om dette under avsnitt "Finansiering av større tilretteleggingstiltak".

Ved kjøp av tjenester skal tjenesteyterne kunne vise til nødvendige kvalifikasjoner, kursbevis etc.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler

Klima- og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er fremmede arter, gjengroing, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, se figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 01.10.2025. Kilde: faktaark om verneområdet i Naturbase

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden, og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer, prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende skjøtsel), skal prioriteres høyere enn oppstart av nye skjøtselstiltak. Det finnes likevel tilfeller der nye skjøtselstiltak bør prioriteres. Dette gjelder for eksempel der det oppdages forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale der truede arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningsstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Et unntak her er sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltning. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder kan likevel god, oppdatert informasjon være viktig.

Målet med forvaltningen av verneområder er å redusere trusler mot verneverdiene slik at verneformålet ivaretas.

Strategien for å nå dette målet er å prioritere tiltak som retter seg mot en bedre tilstand i verneområdene. Tiltakene skal redusere trusler mot verneverdiene, og både restaureringstiltak, skjøtselstiltak og informasjons- og tilretteleggingstiltak er nødvendige for å ivareta verneformålet.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke trusler mot verneverdiene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Besøksforvaltningstiltak i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Besøksforvaltningstiltak i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til etablering av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til å delfinansiere denne typen tilrettelegging. I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd." Videre må søknader om denne typen tiltak være godt begrunnet med blant annet informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging med universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og forskriftene inneholder som hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Ansaret for forvaltning av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Drift og vedlikehold av kulturminner er eiers ansvar.

Tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til bevaring av kulturminner. Samtidig er kulturminner en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Tiltaksmidlene kan i noen tilfeller brukes til samfinansiering av tiltak for å ivareta kulturminner, der dette bidrar til å opprettholde verneformålet.

Arkivsaksnr: 2024/8058-5

Saksbehandler: Anja Hennie Halmøy
Fredriksen

Dato: 05.12.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Vega verneområdestyre	40/25	12.12.2025

Bestilling av ressurs fra Statens naturoppsyn for verneområdene på Vega i 2026

Forvalters tilrådning

Vega verneområdestyre gjør bestilling av ressurs fra SNO for 2026 slik det er lagt inn i naturoppdrag. Bestillingen gjøres i henhold til Miljødirektoratets brev av 17. oktober 2025.

Bakgrunn

Det er årlig gjennomgang av tiltak og planlegging av neste års aktivitet sammen med SNO lokalt. Forvalter og lokalt naturoppsyn hadde møte med gjennomgang av årets og neste års aktivitet den 15. oktober 2025. Et sammendrag av bestilling av oppdrag fra SNO for 2026 er vist i tabellen under:

Behov - meldt inn til SNO for 2026	Verneområde
Oppsett av nye verneområdeplakter	Alle verneområdene
Vinterregistrering av sjøfugl	Lånan/Skjærvær NR Hysvær/Søla LV
Overvåking av ilandstigningsforbud 15. April – 31. juli	Lånan/Skjærvær NR
Hente strandsøppel	Lånan/Skjærvær NR Hysvær/Søla LV Muddværet FO
Befaring i verneområdene med verneområdeforvalter	Lånan/Skjærvær NR Hysvær/Søla LV
Overvåke tilstand på kloppegging	Eidemsliene NR
Fjerne ettervekst av sitka	Eidemsliene
Uttak av mink	Lånan/Skjærvær , Hysvær/Søla, Muddværet

Planleggingen av oppdragene og naturoppsynet foregår via «Naturopdrag» som driftes av Miljødirektoratet. Forvaltningsmyndigheten og naturoppsynet skal bruke Naturopdrag, både i planlegging og gjennomføring av oppdrag i verneområdene.

Neste års bestilling er gjort i samsvar med brev av 17. oktober fra miljødirektoratet:
«Føringer for forvaltningsmyndighetene for verneområder - tiltaksmidler, restaureringsmidler og SNO-ressurser for 2026»

Vurdering

Aktiviteten for 2025 har vært etter bestillingen. Oppsett av nye verneområdeplakater er imidlertid lagt inn på nytt, da produksjon av plakater ikke ble ferdig i 2025. For 2026 er de samme oppdragene som 2025 lagt inn. Det er lagt inn 2 nye oppdrag. Det ene gjelder overvåking av kloppegging i sti mot Ervika og det andre gjelder overvåking og fjerning av ettervekst av sitka i hogstfelt i Eidemsliene.

Arkivsaksnr: 2024/8058-7

Saksbehandler: Anja Hennie Halmøy Fredriksen

Dato: 05.12.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Vega verneområdestyre	41/25	12.12.2025

Saksfremlegg om midler til drift av Vega verneområdestyre - prosjektstilling - 2026

Forvalters tilrådning

Vega verneområdestyre søker om følgende midler til drift og arbeid med forvaltningsplan i 2026:

Behov driftsmidler	Omsøkes 2026
Møteutgifter for Vega verneområdestyre	130 000
Grunnstøtte drift	75 000
Revisjon av forvaltningsplan	330 000
Ornitologisk kartlegging Kjellerhaugvatnet NR	50 000
Ornitologisk kartlegging Holandsosen NR	50 000
Revidering av skjøtselsplan for Holandsosen NR og Kjellerhaugvatnet NR	90 000
Forvaltningsplan (møteutgifter, annonsering og publisering)	50 000
Sum	775 000

Bakgrunn og vurdering

Drift av Vega verneområdestyre. Erfaringsmessig må verneområdestyre, rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg påregne noe mer møteaktivitet i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan. Det tas derfor høyde for 5 ordinære styremøter, 3 møter i rådgivende utvalg og 3 møter i administrativt kontaktutvalg.

To av tre styremedlemmer er lokale og har derfor begrenset med utgifter på reise. Møtene avholdes på verdensarvsenteret, men det legges også opp til møter andre plasser på Vega. I tillegg til honorar og reiseutgifter må det tas høyde for leie av møtelokaler og lunsj.

Det legges opp til at det skal arrangeres en befaring med verneområdestyret i løpet av 2025. Tanken bak dette er at befaringen skal være en årlig begivenhet hvor styret får faglig påfyll og sosialt samvær.

For **Rådgivende utvalg** vil det bli noen utgifter knyttet til leie av møtelokaler med servering. De fleste vil være lokale, med kort reisevei, og reiseutgiftene for slike møter regnes derfor som begrenset. Rådgivende utvalg vil bli involvert i arbeidet med forvaltningsplan, men dette arbeidet vil ha sitt eget budsjett.

Forvaltningsplan for verneområdene på Vega. Arbeidet med å revidere forvaltningsplanen for de sju verneområdene på Vega er kommet godt i gang og skal ifølge prosjektplanen være avsluttet sommeren 2026, se prosjektplanen her: https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_vega/Prosjektplan-Forvaltningsplan-forverneomradene-pa-Vega.pdf

Alle verneområdene på Vega ligger i Vegaøyan verdensarvområde. Forvaltningsplanen for Vegaøyan Verdensarv inngår i Vega kommunens samfunnsdel. Siden Vega verneområdestyre skal forvalte verneområdene i samsvar med internasjonale forpliktelser har verneområdestyret, gjennom verneområdeforvalter, vært representert i arbeidsgruppen i denne kommunale prosessen. Det er hensiktsmessig at revideringen av forvaltningsplanen for verneområdene gjøres så parallelt som mulig med det videre planarbeidet som nå gjøres i kommunen, og Vega verneområdestyre har derfor prioritert at forvaltningsplanarbeidet blir gjennomført etter vedtatt prosjektplan.

Gjennomføring av annet styrerelatert arbeid, som gjennomføring av besøksforvaltningstiltak, oppfølging av skjøtselstiltak i verneområder, kontakt med brukere og andre interessenter i verneområdene, informasjonsarbeid samt gjennomføring av styremøter i denne perioden vil også være ressurskrevende og høyst nødvendig for å ivareta verneverdiene.

For å sikre at alle oppgaver som er knyttet til verneområdeforvaltningen på Vega, blir ivaretatt på best mulig måte innstiller sekretariatet på at Vega verneområdestyre søker om midler til en prosjektstilling slik at arbeidet med forvaltningsplanarbeidet kan slutføres i løpet av 2026. Midler som søkes om til denne stillinger lyder på 330 000 kr.

Ornitologisk kartlegging av fugl i Kjellerhaugvatnet og Holandsosen naturreservat. Kjellerhaugvatnets fugleliv ble kartlagt i 2012 og 2020. Resultatene fra disse kartleggingene knyttes til skjøtselstiltak som er gjort i naturreservatet siden 2013.

En ny kartlegging i 2026 vil bli en oppfølging av tilsvarende kartlegging supplert med et tilsvarende opplegg for Holandsosen naturreservat, hvor det ikke er blitt gjort noen form for ornitologisk kartlegging.

Revidering av skjøtelsesplan for Kjellerhaugvatnet og Holandsosen naturreservat. Revisjon av skjøtelsesplanene for Kjellerhaugvatnet og Holandsosen naturreservat fra 2018 er viktig for å sikre at forvaltningen av disse områdene er oppdatert i forhold til:

1. Endringer i økosystemet: Økosystemene i naturreservatene kan ha gjennomgått endringer på grunn av endret vegetasjon som ettervekst av sitkagran og konsekvens av lyngsviing. Oppdaterte skjøtelsesplaner vil hjelpe med å tilpasse forvaltningen til disse nye forholdene samt gi målrettede tiltak for å kontrollere og fjerne disse artene.

2. Bedre metoder og ny kunnskap: Siden 2018, kan det ha kommet ny kunnskap om bedre skjøtelsesmetoder som kan bidra til å ivareta områdene mer effektivt.

3. Støtte lokal verdiskaping og engasjement: En oppdatert skjøtelsesplan kan også tilrettelegge for at lokale aktører involveres i skjøtelsesarbeidet, noe som kan styrke lokal verdiskaping og engasjement for bevaring av naturen.

4. Forbedring av besøkstilbud og tilrettelegging: For at reservatene skal kunne benyttes av publikum uten at det går ut over naturverdiene, vil revisjonen også inkludere bedre tilrettelegging for besøkende og informasjon om hensynsfull bruk av områdene. Sekretariatet innstiller på at Vega verneområdestyre søker om midler til revidering av skjøtelsesplanene for Kjellerhaugvatnet og Holandsosen naturreservat.

Arkivsaksnr: 2024/8058-9

Saksbehandler: Anja Hennie Halmøy Fredriksen

Dato: 05.12.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Vega verneområdestyre	42/25	12.12.2025

Orientering om ansettelse av verneområdeforvalter i midlertidig stilling

I forbindelse med at ordinært tilsatte verneområdeforvalter Jannike Wika fortsetter arbeidet med forvaltningsplaner i 2026 er det behov for en ekstra ressurs imens dette arbeidet pågår. I tillegg skal Jannike bistå med forvaltningsplanarbeid i Midtre Nordland Nasjonalparkstyre, da en av nasjonalparkforvalterne skal ut i permisjon.

På grunn av denne situasjonen var det behov for å ansette en ekstra ressurs i midlertidig stilling også for 2026. Den ansatte skal jobbe som verneområdeforvalter på Vega som stedfortreder for Jannike Wika. Anja Halmøy Fredriksen har fått tilbud om og takket ja til stillingen. Stillingen finansieres delvis ved at det søkes om driftsmidler til Vega verneområdestyre, resten finansieres av lønnsmidler fra ansatt som skal ut i permisjon.

Jannike Wika kommer til å delta i styremøter etter behov i forbindelse med forvaltningsplanarbeidet, samt når det skal oppdateres om status i pågående prosjekter på Vega som hun fortsatt følger opp.

Arkivsaksnr: 2025/7174-4

Saksbehandler: Anja Hennie Halmøy Fredriksen

Dato: 05.12.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Vega verneområdestyre	43/25	12.12.2025

Orienteringssak - faglig vurdering av beitetrykk

Vedlegg:

1 Rapport befaring Vega.pdf

Ved forrige styremøte ble det vedtatt at det skulle brukes midler til å innhente faglig vurdering av beitetrykk i både Holandsosen og Kjellerhaugvatnet naturreservat. Befaring ble gjort 17. oktober sammen med rådgiver fra NLR og beiteholder. Rapport ble mottatt 2. desember og inneholder anbefalinger som vi kan bruke videre i planlegging av beiting og skjøtsel i begge reservatene,

Vernområdeforvalter vil gå gjennom hovedtrekkene i rapporten i møte.

Befaring og tiltaksrapport
Holandsosen naturreservat
Kjellerhaugvatnet naturreservat

Befaring 17 oktober 2025
Knut Alsaker
Rådgiver
Norsk Landbruksrådgiving SA
Epost: knut.alsaker@nlr.no
Tlf : 95132554

Innhold:

1. Innledning
2. Holandsosen naturreservat
3. Beitetrykk Holandsosen
4. Helårsbeiting
5. Kjellerhaugvatnet naturreservat
6. Aktuelle beitedyr
7. Anbefalinger
 - a. Veitistel
 - b. Sitkaplanta
 - c. Lauvskog
 - d. Einerplante
 - e. Bruk av beitedyr

Innledning

Den 17 oktober ble det gjennomført befaring i Holandsosen naturreservat og Kjellerhaugvatnet naturreservat. Målet med befaringen var å få oversikt over statusen for området mtp på beiting og vurdere behov for ulike tiltak. Spørsmål man har stilt seg er:

Hogstflatene i sitkagranfeltene har behov for større beitetrykk, ulike metoder som vurderes er:

- Geit eller utegangersau med klaver.
- Inngjerding av hogstfeltene inntil restaureringsfasen er over.
- Skjøtsel med ryddesag, klipping, hogst og lusing.

Problemstillinger

- Vinterbeiting/sommerbeiting utenfor hogstflatene. Dato for slipp/innhenting av de ulike besetningene
- Sau og geit på samme beite?
- Hva anbefaler NLR

På begge områdene er det aktivt beite. Beiteholdet gjennomføres av gårdbrukere på Vega og et viktig prinsipp er at beitingen skal gi en tilvekst og kvalitet på de dyrene som beiter der, slik at det blir en lønnsom produksjon. Lønnsom produksjon er viktig for at produksjon skal være bærekraftig.

Skal beiteholdet legges opp på en måte som ikke gjør dette lønnsomt må beiteholderne godtgjøres for jobben som gjøres.

Holandsosen naturreservat

Lauvtre med mange nyskudd rundt stammen

Befaring gjennom Holandsosen naturreservat gir oss følgende inntrykk. Det er oppslag av sitkaplanter i den første delen av området. Det er også store bjørkeetrær som har fått vokst seg store. Disse trærne kan kun bekjempes ved felling. Det er foretatt felling av lauvtrær i området. Ved felling blir det mange nye rotskudd som gir grunnlag for mange nye planter.

Utfordring: Å sage ned lauvtrærne nullstiller veksten, men fjerner ikke planta. Bjørka kommer tilbake med mange nye skudd. Ettersom dette er et naturreservat, vil bruk av kjemiske midler være uaktuelt for også kunne ta knekken på planta. Sitkaplanta forsvinner ved felling hvis det gjøres på riktig måte. En utfordring er at det kan være mange småplanter. Disse små plantene kan spesielt GNS spise litt av og geit.

På de gamle bosettingsplassene og slåtteplassene er det beitetålende grasarter som dominerer. Dette er frodige beiter med god plantevekst. Disse områdene er svært godt

Bilde fra frodig beite

nedbeitet og viser at dette er områder hvor dyra ferdes og beiter mye. Det er en del planter med sølvbunke som blir dårligere nedbeitet. Viktig at disse ikke blir mer dominerende. For å holde sølvbunken nede er beite fra tidlig om våren, mens plantene er unge, viktig.

Det er også områder med strandeng hvor det tydelig vises at dyrene oppholder seg og beiter mye. Dette gjennom ekskrementer som de legger igjen. Slike områder er viktige beiteområder.

Einerplanter er det også mye av i området. I noen områder er einerbuskene små slik at planter som vokser imellom

blir tilgjengelig for beitedyrene. Noen steder er det større busker som dekker større området. På slike områder blir det mye skygge og det blir ikke plass til beitetålende gras og urtearter.

Einer er en plante som vokser på næringsfattige områder og gir et bilde på statusen for området.

Utfordringer: Oppvekst av sitkaplanter og lauvtrær. Dette er ikke de beste beiteplantene for sau, men bedre for geit og gammelnorsk sau.

*Strandeng som er godt beita.
Mye ekskrementer fra sauen*

Beiting er viktig tiltak for å holde et landskap. Beiting gjennom generasjoner har skapt dette og gitt en balanse mellom planter og dyr.

I dag blir området fortsatt brukt til beite med sau. Befaringen viser at beitetrykket er stort nok. På områdene med god grasvekst ser vi at beitingen har vært god. Det er lite gas som er vraket og planteveksten er hold nede gjennom hele beitesesongen. Enkelte planter er

kommet til skyting, men det er plantearter som er mindre smakfulle for dyrene slik som sølvbunke. Disse blir derfor vraket utover i beitesesongen.

Beitetrykk Holandsosen.

Rett beitetrykk er viktig. Det skal sikre at dyrene som beiter i området har nok tilgang til mat. Det er ikke alle plantene som dyrene spiser like godt.

Etter hver beitesesong er det viktig å evaluere beiteresultatet. Er tilveksten vært god nok på dyrene som sankes er viktig å vurdere for det sier noe om tilgang til mat i området.

Naturlige variasjon mellom årene vil det være på bakgrunn av værforholdene som har vært. Dette er forhold man må ta med i vurderinga når beitesesongen evalueres.

I følge dyreholder er antallet sau på beite i området tatt litt ned som følge av resultatene etter beite. Antall beitedyr må hele tiden vurderes etter hvert år, men også gjennom beitesesongen.

Blir beitetrykket for lavt vil dette føre til at det blir økt gjengroing. På utmarksbeiter kan man regne med at det kan være 30-100 vf sau pr km² avhengig av beitekvaliteten.

Flyfoto tatt over området viser en tydelig endring i farge og mer markerte skiller mellom området som er gjerdet inne for beite og området utenfor. Endringen følger tydelig gjerdet som er satt opp for å gjerde inne Holandsosen naturreservat. Dette viser at beiting har effekt og påvirker vegetasjonen.

Bilde. Bilde til venstre er tatt i 2003 og bilde til høyre er tatt i 2021

Helårsbeiting.

Kontinuerlig beiting foregår i enkelte områder på kysten. Da er det kombinasjonen GNS (Gammel norsk sau) og kystlynghei som er tradisjon. I Holandsosen er det kystlynghei og det gjennomføres lyngbrenning for å sikre en jamn foryngelse av røsslyngen i området. Beiting av kystlynghei er også viktig for å sikre forvaltning av denne.

GNS vil kunne beite på røsslyngen også på sommertid hvis den beiter på området, men det er andre mere smaksrike og næringsrike arter å velge mellom. Best beite av røsslyngen får man ved beiting utover seinhøsten og vinteren når andre arter er visnet ned og røsslyngen står grønn igjen.

Ved kontinuerlig beiting om vinteren skal dyrene ha tilgang til mat. Hvis forholde begrenser tilgangen til beite ved snø eller is skal dyrene ha tilgang til annen mat. Da må det være mulighet for å tilleggs føre dyrene på beite.

Når det tilleggs føres på beite er det viktig å være klar over at føret som tildeles kan inneholde andre fremmede arter som ikke er ønskelig i området. Det kan være frø av ugrasplanter etc. Spesielt er det frø av høymole som kan bli et problem, men også andre ugrasarter som kan ligge i føret.

Kjellerhaugvatnet naturreservat

I dette naturreservatet er det avvirket et større felt med sitkagran. Ca halvparten av dette feltet ligger utenfor verneområdet. En sitkaskog er biologisk fattig område med lite undervegetasjon. Etter hugging av sitkaskogen var det et område uten vegetasjon av

Rosetter med veitistel

noen slag. Nå er det en del utfordringer som kommer som følge av ny plantetilvekst

Utfordring: Oppvekst av sitkaplanter og veitistel. Også noen store områder med einerbusker

Veitistel.

Veitistel er en toårig plante. Den spirer det første året og danner en rosett. Neste år skyter den og setter nye frø. Den formere seg bare med frø.

Sitkagran.

Sitkagran er en flerårig plante som formere seg med frø. Sitka er godt tilpasset klima i området og vokser godt. Har en

betydelig bedre tilvekst en norsk gran. Utfordringene er at den lett sprer seg med frø. Allerede når plantene er i juletrestørrelse er den i stand til å kunne sette frø.

Det er noen områder med mye einer. Disse partiene dekker store områder, og åpne områder inne mellom buskene blir stående uhøstet fordi beitedyrene ikke kommer til for beite. Einerbuskene brer seg utover større områder og beslaglegger på den måten større områder enn andre trær.

I området mot Steinåsen er det oppvekst av mye lauvskog. Denne tar etter hvert overhånd og vil

Einerplanter i beiteområdet

vokse seg stor.

Det er også mye småplanter av sitkagran som er spirt i området. Rett utenfor naturvernområdet er det veldig mye. Behov for å gjøre noe med disse plantene også slik at den ikke blir et større problem i forhold til naturvernområde på sikt.

Området mot Steinåsen med mye lauvskog og sitkagran

Aktuelle beitedyr

Du ulike dyretypene har ulike preferanser på hva de spiser. Valg av andre dyrearter en vanlig norsk kvit sau kan være aktuelt for å bedre utnyttelsen av beitene da de ikke konkurrerer om de samme artene. Dessverre er det ingen dyr som har veitistel som en plante de spiser. Små skudd av sitkagran kan enkelte dyr spise, men det er ingen viktig beiteplante.

Det er i dag blitt økt interesse for kystgeit. Kystgeita er en art som holdes for kjøttproduksjon og ikke for melkeproduksjon. Logistikken rundt hold av kystgeit er

således mye enklere. Geita har en mye større del av matfatet sitt fra lauv fra tre og busker. Videre er bruk av klaver bedre utprøvd på geit og med godt resultat.

Gammelnorsk rasen har et spisemønster som er en mellomting mellom sau og geit. Denne rasen har vi ingen erfaringer med å bruke klaver på. Den er dermed vanskeligere å kunne styre. Denne rasen har også tang og tare som en del av sin spiseseddel.

Tabell: Viser den prosentvise fordelingen av ulike planteslag som ulike dyrearter har på beite.

Planteslag	Storfe	Sau	Geit	Hest
Gras	70	50	30	70
Urter	15	30	10	15
Lauv av tre/busker	15	20	60	15

Anbefalinger:

Etter befaringen kan man oppsummere de største utfordringene i området til følgende planter som vil kreve tiltak:

Vegtistel

Ugrasplante som har etablert seg i Kjellerhaugvatnet naturreservat etter at en større sitkaskog ble hogd.

Sitkaplanter

Det er mange småplanter av sitkagran som vokser i området som følge av naturlig foryngelse

Lauvtrær.

Det er oppvekst av lauvtrær i området. Ved felling av enkelttrær blir det mange nye rotskudd.

Einerbusker.

Einebusker er det mange av, både små enkeltplanter og større busker som dekker større områder.

Beite som foregår i området, har ingen negativ effekt på disse plantene. Opprettholdelse av beiting er et viktig tiltak sammen med andre tiltak for å holde området. Dyr på beite

kan ikke løse alle problemene som oppstår, men sammen med andre tiltak vil de være en del av løsningen.

Veitistel. Ta den første planta.

Alle uønska arter starter med en plante som etter hvert blir mange. Vi ser nå en utvikling hvor det stadig blir mer vegtistel på beiter på Helgeland. Det samme ser vi også i Kjellerhaugvatnet naturreservat. Problemet med veitistel opphører ikke av seg selv. Det er ingen beiteplante og vi ønsker ikke at den skal etablere seg da den vil oppta plass og næring. Det vil kreve innsats for å bli kvitt den. For å unngå at dette blir et større problem må tiltak mot planten starte nå før den får frødd seg i mange år fremover hvis vi utsetter arbeidet.

Veitistel er en 2 årig plante. Den spirer og danner en rosett første året. Etter en vinter vil den neste år strekke seg og gå i blomst og danne frø. Disse frøene kan spres med vind eller med dyr ved at de fester seg i pelsen. Veitistel sprer seg kun med frø.

Tiltak.

For å bekjempe denne planten må vi unngå at den kommer så lang i utviklingen at den formere seg med frø. Ettersom dette ligger i et naturreservat, vil bruk av kjemiske midler ikke være aktuelt. Den må bekjempes ved at plantene hugges eller oppstikkes før frøsetting som 2 årsplante. Rett tidspunkt vil være når planten er kommet til blomstring, men før frøene modnes. Utviklingen i planteveksten må ha kommet såpas langt at den etter kutting ikke setter igang med ny vekst. Fjern plantene etter kutting for å unngå at frøene ettermodnes.

Kuttingen kan gjøres med ryddesag eller saks.

Metoden er arbeidskrevende, men det vil være behov for å gjennomføre den. Unngår man spredning av nye frø, vil problemet bli mindre ved at frøreservene reduseres. Er det et godt plantedekke av beitetålende gras og urteplanter vil dette redusere muligheten for spiring av frø av tistel.

God innsats i to år for å fjerne planter som nærmer seg blomstring. Deretter behov for tilsyn og kontroll for fjerning av nye planter. Arbeidet gjøres når veitistelen nærmer seg blomstring. Viktig at man rekker over arbeidet før den kommer for langt i utviklingen hvert år.

Ikke rot i jorda. Dette gir gode forhold for at frø som ligger i jorda kan spire.

Sitkaplanta.

Sitkagran er en fremmed art i Norge og er en art med svært høy risiko. Den har stort

invasjonspotensiale og stor økologisk effekt (artsdatabanken). Den vokser fort, og i områder med sitka er det ikke plass til andre planter.

Tiltak

Sitkaplanta er ingen beiteplante og vil i hovedsak stå i fred for beitedyr. Derfor er det behov for å fjerne den mekanisk med ryddesag. Planten kan begynne å spre seg med frø allerede når den kommer i juletrehøyde. Det betyr at trærne bør fjernes før de kommer i denne størrelsen.

Tiltak med fjerning av sitkaplanter trenger derfor ikke å gjøres hvert år, men jevne mellomrom. Når sitkaplanten når en viss størrelse er den lettere å se.

Ved felling av disse trærne er det viktig at den kuttet helt ned mot bakken for å unngå at det bli værende igjen grein med vekstpunkter som kan sette i gang med ny vekst. Dette kan gjøres med saks eller ryddesag.

Normalt sett skal det ikke være behov for å fjerne disse planten vekk fra området, men er det store vil det lang tid før de er råtnet opp. Dette taler for at fjerning av sitka bør gjøres før plantene blir for store.

Etabler er opplegg for å gå over området med faste intervaller, for eksempel hvert 3dje år.

Lauvskog

På alle områdene vi var innom er det oppslag av lauvskog med hovedvekt på bjørk. Ved felling av lauvskog settes det mange nyskudd. Når disse er små vil de bli beitet av småfe.

De ulike småfeartene har litt ulike preferanser i forhold til hvor godt de beiter lauvskog. Geit er en betydelig bedre beiter på lauvskog enn sau. GNS er i en mellomstilling mellom sau og geit. Se på muligheten for å få inn andre dyrearter. Det er god erfaring med kystgeit og bruk av NoFence. Med den teknologien kan man begrense området som disse er på for å sikre en bedre håndtering i problemområder med mye lauvskog og sitkagran.

Nedkuttingen gjøres med ryddesag eller saks avhengig av tykkelse på trærne.

Einerbusker

Store einerbusker blir dårlig nedbeitet. Store oppsamlinger av einerbusker bør fjernes. Einer er en indikatorplante som trives på næringsfattig jord. Einer vil derfor alltid være til stede i området. Ved lyngbrenning vil denne planten også holdes i sjakk da den ikke tåler å brennes.

Kuttingen gjøres med ryddesag eller saks.

Bruk av beitedyr

Beitingen som foregår i dag, må videreføres. Etter hver sesong gjøres den en vurdering av beiteresultatet som en del av vurderingen av kvaliteten på beitene. Dette brukes for å vurdere om dyretettheten på beitet er stor nok. En videreføring av det antall som er i dag med litt justering opp eller ned etter en vurdering bør videreføres. Ut fra befaringen ser beitetrykket ut til å være stor nok. De gode beiteområdene vi var på i Holandsosen var godt beitet. Utmarksbeite til sau ligger på 30-100 vf sau pr km² avhengig av kvaliteten.

Tidlig på beitesesongen er det best tilvekst og best kvalitet. Viktig å sleppe dyrene tidlig nok på beite slik at man holder beitene nede fra våren og at det ikke kommer for langt i utviklingen. Beiteslipp i mai etter lamming er rett tid. Høsting om høsten gjøres etter vurdering av beitene de går på og hold på dyrene. Beiteplanter avslutter veksten og trenger hvile. Beiteslutt bør derfor komme i september.

Kystlyngheien som er i området vil ha godt av og bli beitet. Noe blir nok beitet om sommeren av dyrene som er på beite, men det ikke førstevalget. GNS er den rasen som best er tilpasset til kunne spise lyng. I områder med kystlynghei er erfaringen at det trengs 20-30 dekar med kystlynghei pr vinterfôra sau. Dyr som skal gå på vinterbeite i kystlynghei må ha god kondisjon når de kommer på vinterbeite. De må ha gode fettlager som de kan tære på gjennom vinteren. Det vil også kreve tilsyn gjennom vinteren og spesielt utover seinvinteren når fettlagrene begynner å gå tomme.

En utfordring med å ha sau på området gjennom vinterene er at det som regel kommer perioder hvor det er behov for å tilleggs fôre med grovfôr pga snø og is. Slikt fôr vil kunne inneholde frø fra arter vil ikke ønsker skal etablere seg. Høymole er en slik art vi ikke ønsker skal etablere seg. Valg av sted for tilleggsfôring bør vurderes slik at det blir enklere å holde det rent.

Skal man holde GNS på vinterbeite i området er det viktig at disse tas i fra området tidlig nok slik at de ikke begynner å høste av det næringsrike spirene som neste pulje med sau skal produsere på.

Skal det være GNS samtidig med NKS sau må antallet NKS justeres ned. Beste løsningen vil være om det er samme dyreeier som har begge rasene.

En utprøving med å holde GNS på beite om vinteren med tydelige datoer for beiteslipp og beitesanking er viktig. Beiteslipp kan gå samtidig med beitesanking da beitene kvaliteten er dårlig og det er andre grønne arter som røsslyng de vil gå på. Sankingen bør

gjøres før lamming. Det vil være det beste for å forenkle dette arbeidet. Venter man til etter lamming vil det bli seint, og komme i konflikt med neste pulje.

Det er behov for å gjøre tiltak med lauvskog og Sitka. Geit høster ca 60% av energien sin fra lauv og busker. De vil derfor være viktige for å hjelpe til med å holde lauvskog ned på områder hvor det er mye oppvekst av lauvskog. Spesielt etter felling av lauvskog mekanisk vil det etter få år være oppvekst av mye nyskudd som enkelt vil kunne holdes nede med bruk av geit. Geit som er utstyrt med virtuelt gjerde som f.eks NoFence vil man enkelt kunne sette opp gjerde innenfor de områdene man ønsker å holde nede småvegetasjon.

Antall geit som kan brukes er etter erfaring 1 geit på 3 dekar. Samtidig er det behov for å vurdere beitene utover i sesongen samt hvor lang beiteperiode man skal ha. Med kortere beiteperiode vil det være behov for mindre areal.

Generelt er det ingen grunn for at dyr skal gjerdes ut fra et område man jobber på. Ved bruk av motoriserte sager må man følge med. Trolig blir sauene litt skremt av lyden og holdes seg litt unna.

ST 44/25 Eventuelt